

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н КАРАЗІНА

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Фінансовий ринок

(код і назва навчальної дисципліни)

першого рівня

(назва рівня в іщій освіт и)

бакалавр

(назва ступеня , що присв оюється)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

(код і назва напрямку підготовки)

кваліфікація бакалавр з фінансів, банківської справи та трахування

(шифр і назва кваліфікації)

Харків 2018

Робоча програма Фінансовий ринок
(назва навчальної дисципліни)

для студентів бакалаврів

за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальністю __
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінанси, банківська справа та страхування.

Протокол від “__” _____ 2018 р., № __

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
__ р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3,0.	<i>Галузь знань</i> 07 «Управління та адміністрування» (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів – 2.	<i>Освітня програма :</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2.		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(назва)		8-й	
Загальна кількість годин – 90 год.		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год., самостійної роботи студента – 7,0 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень:	12 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		–	–
		<i>Самостійна робота</i>	
		<i>Індивідуальні завдання: год.</i>	
		Вид контролю: <i>іспит</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Цілі навчання: підготовка фахівців з фінансів, банківської справи та страхування, які здатні розв'язувати складні спеціалізовані завдання і прикладні проблеми у професійній діяльності й у процесі навчання, які характеризуються комплексністю та певною невизначеністю умов.

Метою дисципліни є формування комплексного розуміння системи взаємозв'язків у фінансовій сфері щодо оцінки явищ та процесів, що відбуваються у кредитно-фінансовій сфері, у нерозривному зв'язку з їх кількісними та якісними характеристиками, та виявлення основної тенденції та закономірності їх розвитку.

Завдання дисципліни: вивчення причинно-наслідкових явищ, що виникають у суспільстві у процесі функціонування фінансових ринків.

В результаті вивчення дисципліни «Фінансовий ринок» студент повинен:

знати:

- основні механізми взаємодії держави, фінансових інститутів, підприємств і організацій на фінансових ринках;
- основні поняття, показники та аналіз фондового ринку;
- основні поняття, показники та методи оцінки ринкової вартості цінних паперів;
- основні поняття, показники та методи аналізу інвестиційної привабливості фінансових інструментів;
- основні поняття, показники та аналіз валютного ринку;
- основні поняття, показники та аналіз грошового ринку;
- основні поняття, показники та оцінка ринку банківських позик;
- основні поняття фундаментального та технічного аналізу фінансових ринків.

вміти:

- вирішувати проблеми побудови ефективної системи фінансових ринків;
- застосовувати методологію комплексного аналізу фінансових ринків на тлі масових явищ і процесів, які відбуваються у світовому економічному просторі на різних рівнях управління, тенденцій їх розвитку та взаємообумовленості.

Компетенції, які студент має отримати під час вивчення предмету:

Перелік компетентностей випускника

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні компетентність проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. компетентності
2. Здатність планувати та управляти часом.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
6. Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово.
7. Здатність працювати в міжнародному контексті.
8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

9. Здатність бути критичним і самокритичним.
10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації.
11. Здатність працювати як у команді, так і автономно.
12. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально-відповідально та громадянсько-свідомо.

Спеціальні (фахові)

1. Розуміння та здатність до критичного осмислення концептуальних предметні) основ економічної теорії, які стосуються фінансів, банківської компетентностісправи та страхування й узагальнюють засади і закономірності функціонування та розвитку фінансових систем.
2. Здатність опановувати та усвідомлювати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
3. Вміння використовувати теоретичний та методичний інструментарійфінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для діагностики стану фінансових систем.
4. Здатність використовувати базові знання і практичні навички у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
5. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
6. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову та пов'язану з нею інформацію.

- здатність системно аналізувати економічні процеси, що відбуваються на міжнародному та національному фінансовому ринках;
- здатність робити оцінку та висновки з процесів, що відбуваються у всіх сегментах фінансового ринку і знаходити відповідні рішення з чіткими визначеннями припущень та ризиків.
- здатність розуміти та уміло використовувати математичні методи та моделі, які часто використовуються у фінансовому плануванні і економічних прогнозах;
- здатність розв'язувати широке коло проблем і поставлених задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання теоретичних і практичних методів, засвоєних з програми фінансів і кредиту;
- здатність використовувати відповідне програмне забезпечення для проведення економічних розрахунків і фінансового планування;
- здатність розробляти стратегії управління ризиками на фінансовому ринку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема1..Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці.

Предмет і завдання дисципліни фінансового ринку. Фінансове середовище: поняття, характеристики, основні складові, основні тенденції. Характеристика фінансових ринків і їх класифікація.

Функції фінансового ринку. Забезпечення руху фінансових потоків, переливу вільних фінансових фондів (заощаджень) в інвестиції. Внутрішньогалузевий, міжгалузевий та міжнародний рух фінансових потоків. Інтернаціоналізація та глобалізація фінансових ринків.

Тема 2. Фінансові активи, їх сутність і класифікація.

Види фінансового посередництва. Фінансові інститути і міжнародні фінансові центри, їх вплив на національну фінансову систему. Фінансові інструменти: види, поняття, класифікація, застосування. Основи процентних ставок.

Суб'єкти відносин — учасники фінансового ринку: держава, емітенти, інвестори, фінансові посередники. Фінансові інструменти ринку - цінні папери, їх економічна та правова природа. Цінний папір - фінансова вимога. Цінний папір - носій майнових та інших прав інвестора. Процес сек'юритизації, його значення для фінансового ринку. Впровадження комп'ютеризованих рахунків дебіторів і кредиторів ринку. Електронні цінні папери.

Тема 3. Законодавче регулювання фінансового ринку.

Розвиток законодавчого регулювання фінансового ринку в країнах з розвинутою ринковою економікою (на прикладі США та Великобританії). Міжнародні стандарти регулювання фінансового ринку. Рекомендації Групи 30 щодо введення єдиних міжнародних стандартів фінансових ринків. Міжнародне співробітництво з регулювання фінансових ринків. Резолюції Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO). Регулювання фондового ринку в країнах — учасницях Європейського Союзу.

Міжнародні норми банківського регулювання та нагляду. Директиви Базельського комітету з банківського нагляду. Директиви Ради ЄС з регулювання банківської діяльності та нагляду.

Основи правового регулювання фінансового ринку в Україні. Правові норми регулювання фінансового ринку і розвитку його інфраструктури.

Правове регулювання фондового ринку в Україні. Стратегія розвитку фондового ринку. Правові норми захисту майнових прав інвесторів. Права та обов'язки інституційних інвесторів. Забезпечення відкритості, прозорості інформації про емітента. Захист прав емітента.

Правові основи розвитку грошового ринку і ринку банківських позичок в Україні. Особливості формування нормативної бази грошового ринку та ринку банківських позичок. Правові норми захисту майнових прав інвестора на грошовому ринку.

Захист майнових прав вкладників та акціонерів комерційних банків. Пруденційне банківське регулювання.

Тема 4. Фінансова інфраструктура.

Поняття інфраструктури фінансового ринку, її склад. Значення інфраструктури для розвитку фінансового ринку. Система інфраструктури фінансового ринку в Україні. Професійна діяльність на ринку цінних паперів.

Фінансові інститути як посередники між суб'єктами фінансового ринку. Значення фінансового посередництва: деномінація заощаджень, приймання ризику неповернення виданої позички та виплати процентів, інформаційне забезпечення, консолідація ризиків та ефект росту масштабів угод. Роль комерційних банків як посередників. Депозитні небанківські інститути. Кредитні спілки. Ощадні інститути. Страхові компанії. Інвестиційні компанії та фонди. Пенсійні фонди, перспективи їх розвитку в Україні. Брокери та дилери по цінних паперах. Фонди грошового ринку. Фінансові компанії. Активи та пасиви фінансових посередників, їх управління. Нетто — процентна маржа. Чисті активи.

Організатори торгівлі цінними паперами: фондові біржі, позабіржові фондові торговельні системи.

Національна депозитарна система в Україні, сфера її діяльності та учасники. Два рівні депозитарної системи. НБУ — депозитарій та фінансовий агент з обслуговування обігу державних цінних паперів. Депозитарний договір. Облік цінних паперів. Електронний облік цінних паперів. Ліцензії на право здійснення кожного виду депозитарної діяльності. Зберігачі цінних паперів. Номінальні утримувачі. Реєстри та реєстратори власників іменних цінних паперів.

Кліринг. Кліринговий депозитарій, розрахунковий банк.

Інформаційно-аналітичні інститути, їх значення для функціонування фінансового ринку. Фондові індекси та рейтинги.

Саморегульвні організації. Розвиток саморегульвних організацій у країнах з розвинутою ринковою економікою, їх функції та значення для розвитку ринку цінних паперів. Саморегульвні організації в Україні.

Органи контролю та нагляду на фінансовому ринку. Контрольні функції Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національного банку України, Міністерства фінансів України.

Тема 5. Ризик та дохід на фінансовому ринку.

Ціноутворення на фінансовому ринку. Ціна кредиту — процент. Структура процентних ставок фінансового ринку. Дохід і ризик цінного папера. Теорії структури процентних ставок (неупередженого очікування, переваги ліквідності, сегментації ринку).

Розвиток теорій ризику. Причини появи та розвитку теорій ризику. Теорія Г. Марковіца (Нобелівська премія з економіки 1990 р.) — вибір раціонального (ефективного) портфеля, що забезпечує отримання очікуваного доходу за мінімального ризику. Виокремлення з обігу цінних паперів цінного папера без ризику.

Тема 6. Грошовий ринок і ринок банківських позичок.

Грошовий ринок і ринок банківських позичок як складові фінансового ринку, їх взаємозв'язок і взаємообумовленість. Особливість грошового ринку як ринку високоліквідних фінансових активів, короткострокових цінних паперів.

Особливість ринку банківських позичок як ринку короткострокових і середньострокових позичок для фінансування оборотного (працюючого) капіталу.

Суб'єкти грошового ринку та ринку банківських позичок: держава (міністерство фінансів та центральний банк), комерційні банки та депозитарні небанківські інститути, господарські одиниці всіх форм власності, фінансові посередники — дилери по державних цінних паперах, дисконтні дома (Великобританія).

Функції грошового ринку. Забезпечення руху короткострокових ліквідних фінансових потоків, купівлі-продажу грошей як засобів платежу. Забезпечення касового виконання державного бюджету.

Інструменти грошового ринку. Вексель — дисконтний фінансовий інструмент. Казначейські векселі, їх особливості та значення для грошового ринку. Дохідність казначейського векселя.

Тема 7. Фондовий ринок.

Фондовий ринок як частина фінансового ринку. Значення розвитку фондового ринку для процесу нагромадження капіталу. Особливість фондового ринку, його суб'єкти. Функції фондового ринку. Рух довгострокових фінансових фондів. Особливості розвитку фондового ринку в Україні.

Інструменти фондового ринку: облігації та акції як класичні інструменти ринку капіталів, розвиток похідних цінних паперів.

Ринок облігацій. Облігація — борговий цінний папір. Класифікація облігацій. Ринок державних облігацій. Казначейські ноти та бони. Муніципальні облігації та їх особливості. Облігації корпорації. Емісія, реєстрація та розміщення облігацій.

Дохідність облігації: поточна, до часу погашення, повна реалізована. Показник чутливості ціни облігації щодо зміни ринкового доходу (рівняння Макоулі). Рейтинг облігацій.

Ринок акцій. Акція як частка у статутному фонді акціонерного товариства. Класифікація акцій. Емісія, реєстрація та розміщення акцій. Способи розміщення. Виплата дивідендів. Поточна дохідність акції. Курс (ціна) акції.

Фундаментальний аналіз ринку цінних паперів, його методи та значення для вивчення ринку і прийняття стратегічних рішень.

Технічний аналіз ринку цінних паперів. Методи аналізу. Побудова лінійних та стовпчикових графіків. Японські свічки як різновид стовпчикових графіків. Осцилятори. Значення технічного аналізу для прийняття рішень з купівлі-продажу цінних паперів.

Аукціони казначейських векселів. Федеральні фонди. Угоди про продаж з обов'язковим викупом цінних паперів (репо). Сертифікати депозитів, що вільно обертаються. Комерційні цінні папери — прості векселі. Причини зростання обігу сертифікатів депозитів і комерційних векселів. Банківські акцепти, їх зв'язок зі світовою торгівлею.

Функції ринку банківських позичок: кредитування оборотних фондів (працюючого капіталу). Операції центральних банків на відкритому ринку. Роль казначейських векселів та інших видів короткострокових урядових цінних паперів. Управління грошовим обігом як мета операцій на відкритому ринку, поставлена перед центральним банком. Регулювання портфеля цінних паперів емісійного банку. Управління державним боргом як мета операцій на відкритому ринку, поставлена перед Міністерством фінансів. Взаємодія і взаємозв'язок кредитно-грошової та фінансової політики, значення її для грошового ринку. Види операцій на відкритому ринку.

Основи організації та роботи біржі. Біржовий статут і правила біржі. Біржовий комітет, члени біржі. Котирувальна комісія. Лістинг, основні вимоги та умови на біржі. Включення до курсового бюлетеня та реєстрація.

Брокери, дилери, спеціалісти на фондовій біржі.

Види біржових наказів та угод. Повні й неповні лоти. Накази на купівлю і продаж. Накази на день, тиждень, місяць, відкриті накази. Накази «стоп», накази «на вибір брокера», лімітні накази.

«Короткі накази» — продаж акцій без покриття. Види коротких продажів. Купівлі з використанням маржі. Виконання наказів. Встановлення цін. Кліринг. Клірингові банки. Біржовий бюлетень, його значення для організації торгівлі.

Біржові індекси, їх значення. Індекси зарубіжних фондових ринків: Dow Jones, Standard and Poors, DAX. Міжнародні індекси. Індекси Міжнародної фінансової корпорації (IFC): IFC Frontier, IFC Global, IFC Investable. Включення України до індексу IFC Frontier на базі індексу ПФТС. Фондові індекси України: Комекс-брок, Wood-15, ProU-50, Індекс ПФТС.

Позабіржова торгівля. Національна асоціація дилерів з цінних паперів у США як регулятор торгівлі на позабіржовому ринку. Автоматичні котирування Національної асоціації дилерів з цінних паперів у США NASDAQ, її правила, норми ділової поведінки.

Розвиток позабіржової торгівлі в Україні. Позабіржова фондова торговельна система (ПФТС). Організація торгівлі цінними паперами. Лістинг, кліринг ПФТС.

Тема 8. Валютний ринок.

Поняття валюти, курс валюти, котирування іноземної валюти. Класифікації валютних ринків за різноманітними чинниками. Взаємовідносини між учасниками валютного сегменту фінансового ринку. Конверсійні операції на валютному ринку. Ринок операцій СПОТ. Операції на форвардному ринку. Валютні ф'ючерси. Валютні опціони. Операції СВОП. Валютний арбітраж. Ризик потенційних збитків від зміни обмінних курсів. Конверсійні операції.

Тема 9. Фундаментальний і технічний аналіз.

Зміст і основні цілі фундаментального інвестиційного аналізу на фондовому ринку. Суть рейтингової оцінки акцій і облігацій. Показники оцінки акцій і облігацій. Фінансова оцінка цінних паперів. Методи порівняльної оцінки акцій. Зміст технічного інвестиційного аналізу на фондовому ринку. Фондові індекси в системі аналізу та оцінки ринку ЦП.

14. Рекомендована література

Основна

- 1.Еш С.М. Фінансовий ринок: [Навч.посібник, 2-ге вид.] / С.М. Еш. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 528 с.
2. Маслова С.О., Опалов О.А. Фінансовий ринок: [Навч.посібник]. / С.О. Маслова, О.А. Опалов. - К.: Каравела, 2003. - 344с.
- 3.Буренин А.Н. Рынок ценных бумаг и производных финансовых инструментов:[Учебное пособие]. / А.Н. Буренин.- М. Науч.-тех.общество им. С.И.Вавилова, 2009.- 418 с.

4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: [Навч. посіб]. / М.К. Колісник, О.О. Маслак, Є.М. Романів. — Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2004.- 118 с.
5. Калина А.В., Кощев О.О. Фондовий ринок: [Навч. посібник для дистанційного навчання]. / К.: Вид-во «Університет «Україна», 2006.- 478 с.
6. Пасічник В.Г., Акіліна О.В. Ринок цінних паперів: [Навч. посіб.]. / — К.: Центр навч. літ., 2005. -522 с.
7. Смолянська О.Ю. Фінансовий ринок: [Навчальний посібник]. / Київ: Центр навчальної літератури, 2005.-384 с.
8. Мозговий О.М. Фондовий ринок: [Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.]. /— К.: КНЕУ, 2001.- 604 с.
9. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. за N 3480-IV // Відомості Верховної Ради України, 2006, №31, ст. 268 зі змінами та доповненнями в редакції від 08.10.2010 р. № 2601-VI.
10. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» // Відомості Верховної Ради України, 2001, N 21, ст. 103 із змінами та доповненнями.
11. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» 30.10.1996 № 448/96-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1996, N 51, ст. 292 зі змінами та доповненнями.
12. Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» від 10.12.1998 р. за №710/ВР зі змінами та доповненнями. В редакції Закону № 2393-VI від 01.07.2010 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 38, ст.505.
13. Закон України «Про фінансові послуги і державне регулювання ринку фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. за №2664-III (зі змінами, внесеними згідно з Законами [N 485-IV](#) від 06.02.2003, ВВР, 2003, N 14, ст.104; [N 3201-IV](#) від 15.12.2005, ВВР, 2006, N 13, ст.110.

Допоміжня

1. Эрлих Анна. Технический анализ товарных и финансовых рынков: [Навч. посібник]. / Анна Эрлих. - М.: ИНФРА-М, 2006. - 173 с.
2. Бешелев С.Д., Гурвич Ф.Г. Математико-статистические методы экспертных оценок: [Навч. посібник]. / 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Статистика, 2000.
3. Вісник кредитних спілок: Інформаційний бюлетень Національної асоціації кредитних спілок України. - К., 2006. - С 30.
4. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси: [Навчальне видання]. / О.Д. Василик, К.В. Павлюк - К.: Вища школа. - 2006. - 384 с
5. Васюренко О.В. Банковская система в условиях трансформации финансового рынка: [Навч. посібник]. / О.В. Васюренко. - Х.: АОЗТ "ХарМос", 2005. - 38 с.
6. Васюренко О.В. Менеджмент кредитних операцій у комерційних банках: [Навч. посібник]. / О.В. Васюренко. - Харк. держ. екон. ун-т. - Х.: РВП "Оригінал", 2006. - 71 с.
7. Гольцберг М.А. Акционерные товарищества. Фондовая биржа. Операции с ценными бумагами: [Навч. посібник]. / М.А. Гольцберг. - К.: Текст, 2002. - 94 с.
8. Гойко Л.М. Организация финансового рынка: [Навч. посібник]. / Л.М. Гойко. - К.: Будівельник, 2006, - 300 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.globalpolicy.igc.org> новини світового бізнесу, інвестицій та фінансів.
2. <http://www.iplanet.net/fdisurvey> інформація щодо світових потоків прямих інвестицій.
3. <http://www.oecd.org> офіційний сайт організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), надає інформацію щодо індикаторів розвитку країн ОЕСР.
4. <http://www.standartsandpoors.com> сайт компанії Standarts & Poors, інформація щодо ризиків, рейтингів фінансових інструментів.

5. <http://www.moody.com> сайт рейтингового агенства Moody`s, інформація щодо ризиків, рейтингів фінансових інструментів.
6. <http://www.transnationale.org> надає інформацію про більш як 10000 компаній, включаючи ТНК.
7. <http://www.unctad.org/wir/index.htm> інформація щодо оглядів світових інвестицій.
8. <http://www.finance.yahoo.com> новини світового бізнесу, інвестицій та фінансів.
9. <http://www.fdi.eu.com> інформація щодо світових потоків ПІІ та діяльності ТНК.
10. <http://www.ssmc.gov.ua> офіційний сайт Державної комісії по цінним паперам та фондовому ринку.
11. <http://www.rada.gov.ua> офіційний сайт Верховної Ради України.
12. <http://www.ufs.com.ua> український фінансовий сервер.
13. <http://www.investfunds.com.ua> інформаційний фінансовий сервер.